

الرحمن الرحيم

بِسْمِ اللَّهِ

In The Name of God

ریاست جمهوری
سازمان برنامه و بودجه کشور
سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان خراسان رضوی

تهیه و تدوین برنامه‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی استان خراسان رضوی

مقدمه

گذشت چند دهه از ظهور مفهوم پایدار روند تحولات جامعه روستایی ایران بیانگر چشم پوشی از اصول و معیارهای پایداری در طرحهای توسعه روستایی است که نمود عینی این مساله را می توان در مهاجرت های گسترده روستاییان به سمت شهرها و تعداد فزاینده روستاهای خالی از سکنه مشاهده کرد. چالشهای اقتصادی، اجتماعی و اکولوژیکی حاضر که گریبان گیر جامعه روستایی و شهری کشور شده عمدتاً در اثر عدم شناخت جامع و کافی برنامه ریزان از مسایل توسعه روستایی بوده است. بنابراین لزوم توجه به پایداری در توسعه روستاها ضرورت تاکید بر ارایه راهکارهای مناسب در برنامه های آتی را روشن می سازد تا به برنامه ریزان در امر تصمیم گیری برای رسیدن به توسعه پایدار روستایی یاری رسانند. یکی از این راهکارها **برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی** است که می تواند به عنوان پایه ای به اجرایی شدن برنامه های مرتبط با روستا کمک نماید و زمینه ای در راستای کمک به برنامه ریزی دقیق تر جهت نیل به توسعه پایدار روستایی در کشور باشد.

توسعه پایدار روستایی

توسعه پایدار روستایی عبارتست از وحدت میان ابعاد اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و زیست محیطی به منظور **بالا بردن سطح معیشت و رفاه مردم روستایی** است. در توسعه پایدار روستایی **توجه به عوامل زیست محیطی** از اهمیت بسیاری برخوردار می باشد.

توسعه پایدار روستایی یکی از اهداف اساسی سیاست گذاری های کلان در همه کشورها و بخصوص در ایران است. چه توسعه پایدار یک مفهوم کلی و در ارتباط با ابعاد مختلف زندگی روستاییان و همچنین رابطه این ابعاد با محیط پیرامون می باشد.

در سیستم جدید مدیریتی کشور، مدیریت روستاها به شوراها و دهیاری ها سپرده شده است. مدیریت روستایی در فرایند توسعه روستایی یکپارچه و پایدار نقش اساسی دارد. مدیریت روستایی در واقع فرایند سازماندهی و هدایت جامعه و محیط روستایی از طریق شکل دادن به سازمان ها و نهادهاست. این سازمان ها و نهادها، ابزار یا وسایل تامین هدفهای جامعه روستایی هستند. هدفهایی که مردم آن را ترسیم می کنند و می پذیرند. همچنین مدیریت توسعه روستایی فرایند چندجانبه‌ای است که شامل سه رکن **مردم، دولت و نهادهای عمومی** هستند. در این فرایند با مشارکت مردم و از طرق تشکیلات و سازمان‌های روستایی برنامه‌ها و طرح‌های توسعه روستایی تدوین و اجرا گردیده و تحت نظارت و ارزشیابی قرار می گیرد.

جهت‌گیری‌های اصلی اسناد فرادست سطح ملی در رابطه با توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی

جهت‌گیری‌های اصلی مرتبط با توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی	عنوان سند
<ul style="list-style-type: none"> • توسعه یافتگی متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی • اتکا بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید • رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی، ارتقای نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل • ایجاد فرصت‌های برابر و توزیع مناسب درآمد 	<p style="text-align: center;">سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ جمهوری اسلامی ایران</p>
<ul style="list-style-type: none"> • تثبیت جمعیت و تشویق مهاجرت به مناطق روستایی و عشایری به عنوان کانون‌های تولید و ارزش آفرینی • فراهم سازی زیرساخت‌های مورد نیاز (با تأکید بر سیاست‌های کلی کشاورزی) و ایجاد فرصت‌های جدید اقتصادی و حمایت‌های ویژه از فعالیت‌های کارآفرینی و اشتغال‌زایی مزیت‌دار بومی • رشد اقتصادی شتابان و پایدار و اشتغال‌زا • بهبود مستمر فضای کسب‌وکار و تقویت ساختار رقابتی • مشارکت و بهره‌گیری مناسب از ظرفیت نهادهای عمومی غیردولتی • توسعه پیوندهای اقتصادی و تجاری • گسترش و تعمیق نظام جامع تأمین مالی • جذب سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی • افزایش سهم انرژی‌های تجدیدپذیر و نوین • افزایش ارزش افزوده از طریق تکمیل زنجیره ارزش و توسعه تولید کالاهای دارای بازدهی بهینه • توانمندسازی و خوداتکائی اقشار و گروه‌های محروم 	<p style="text-align: center;">سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه</p>

جهت‌گیری‌های اصلی اسناد فرادست سطح ملی در رابطه با توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی

جهت‌گیری‌های اصلی مرتبط با توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی	عنوان سند
<ul style="list-style-type: none"> • توسعه کارآفرینی و به حداکثر رساندن مشارکت محلی در فعالیتهای اقتصادی • افزایش سهم تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش‌بنیان • رشد بهره‌وری در اقتصاد (با تقویت عوامل تولید • رقابت پذیری و قابلیت‌های بومی) • توسعه زنجیره‌های تولید، توانمندسازی نیروی انسانی • اولویت قرار دادن محصولات و خدمات اهرودی در تولید داخلی نهاده‌ها و کالاهای اساسی • مدیریت مصرف • پاسخگویی به نیازهای اقتصاد و ایجاد پایداری در اقتصاد • توسعه پیوندهای راهبردی و گسترش همکاری و مشارکت‌های اقتصادی • تقویت فرهنگ جهادی در توسعه اقتصادی (از طریق ایجاد ارزش افزوده، تولید ثروت، بهره‌وری، کارآفرینی، سرمایه‌گذاری و اشتغال مولد) 	<p style="text-align: center;">سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی</p>
<ul style="list-style-type: none"> • دستیابی سهم تعاون در اقتصاد به بیست و پنج درصد (با رویکرد کارآفرینی، اشتغال‌زایی، حمایت از کسب و کارهای کوچک و متوسط و دانش‌بنیان) • شناسایی و بهره‌برداری از ظرفیتهای موجود در نواحی روستایی و ارتقای منزلت اجتماعی روستاییان و جایگاه روستاها در اقتصاد ملی • کاهش مدت زمان پاسخ به اعلام‌ها و صدور پروانه ساخت بنگاه‌های اقتصادی روستایی و عشایری (برای هرکدام از دستگاه‌های ذی ربط، حداکثر پانزده روز تعریف شده است) • توسعه خوشه‌های کسب‌وکار روستایی، بهره‌برداری و ساخت ناحیه‌های صنعتی روستایی • ایجاد فرصت‌های شغلی در روستاها و مناطق عشایری از طریق احداث و توسعه بنگاه‌های اقتصادی رقابت پذیر و صادرات گرا با مشارکت بخش‌های خصوصی و تعاونی • آموزش و توانمندسازی روستاییان و عشایر در برنامه‌ریزی محلی و توسعه فعالیتهای اقتصادی با جلب مشارکت‌های محلی • افزایش تولیدات کشاورزی به ویژه در محصولات اساسی زراعی، دامی و آبی و محصولات دارای مزیت صادراتی • بهره‌وری نظام کشاورزی (توسعه کشاورزی حفاظتی، توسعه کشت نشایی، به نژادی و به زراعی، تولید و تأمین و به کارگیری ارقام مقاوم، افزایش ضریب ماشینی کردن) • ایجاد زمینه گسترش و تکمیل زنجیره‌های ارزش (صنایع تبدیلی، تکمیلی و نگهداری محصولات اساسی کشاورزی در قطب‌های تولیدی، سردخانه و انبارهای فنی چندمنظوره) • توسعه ظرفیت صادراتی صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی (مانند کارخانه‌های خوراک دام، طیور و آبزیان و صنایع بسته بندی محصولات کشاورزی با توجه به مزیت‌های طبیعی، نسبی و رقابتی) • ایجاد خوشه‌های صادراتی و نشان‌های تجاری به صادرات محصولات کشاورزی 	<p style="text-align: center;">قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی</p>

جهت‌گیری‌های اصلی اسناد فرادست سطح منطقه ای در رابطه با توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی

جهت‌گیری‌های اصلی مرتبط با توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی	عنوان سند
<p>فی المثل فعالیت‌های تخصصی شهرستان زاوه:</p> <ul style="list-style-type: none"> • کشاورزی و مرتعداری طبقه ۳ در جنوب، کشاورزی و مرتعداری طبقه ۵ در شمال • محور توسعه صنعتی زاوه- مه ولات: صنایع غذایی در سطح منطقه‌ای • ارتقای محور اصلی تربت حیدریه- دولت آباد- باخرز 	<p>سند آمایش استان خراسان رضوی</p>
<ul style="list-style-type: none"> • افزایش توان و شتاب توسعه اقتصادی استان و ارتقاء نقش و سهم استان در اقتصاد ملی همراه با تعادل و توازن درون منطقه‌ای • توسعه امکانات زیرساخت‌های گردشگری و بهره‌برداری از جاذبه‌های گردشگری طبیعی و مذهبی استان و توسعه نقش در فعالیت‌های خدماتی و گردشگری • نهادینه‌سازی بهره‌وری و افزایش آن در بخش‌های اقتصادی و عوامل تولید. • توانمندسازی بخش تعاونی برای ایفای فعالیت‌های گسترده و اداره بنگاه‌های اقتصادی بزرگ • توسعه صنعتی استان با اولویت صنایع تبدیلی و غذایی، نساجی، حمل و نقل، قطعه‌سازی، فلزات اساسی، شیمیایی، الکترونیک، ماشین‌آلات و تجهیزات فلزی و ریخته‌گری، پایین دست پتروشیمی و دارویی • ایجاد فعالیت‌های نوین کشاورزی (آبزی‌پروری، کشت‌های متراکم و گلخانه‌ها) و مدیریت عرضه و تقاضای آب • استفاده از کلیه امکانات و جاذبه‌های گردشگری و متنوع‌سازی خدمات قابل ارائه به گردشگران در استان و ایجاد زیرساخت‌های مناسب در نواحی گردشگری و بسترسازی مناسب برای مشارکت بخش خصوصی 	<p>سند ملی توسعه استان خراسان رضوی</p>
<ul style="list-style-type: none"> • افزایش نرخ مشارکت اقتصادی در استان از ۱۰/۴۲ درصد در سال ۹۵ به ۴۱/۴۴ درصد در سال ۱۴۰۰ • کاهش نرخ بیکاری در استان از ۲/۱۳ درصد در سال ۹۵ به ۷ درصد در سال ۱۴۰۰ • افزایش فرصت‌های شغلی جدید در استان به میزان ۸۱۶۲۸ مورد در سال ۱۴۰۰ (۸۸۰۶ مورد در بخش کشاورزی، ۲۳۵۵۴ مورد در بخش صنعت و ۴۹۲۶۷ مورد در بخش خدمات) • افزایش نسبت روستاهای دارای طرح معتبره‌ادی به کل روستاها (بالای ۲۰ خانوار) از ۳۵ درصد در سال ۹۵ به ۸۲ درصد در سال ۱۴۰۰ و نسبت روستاهای دارای طرح‌ه‌ادی اجرا شده به کل روستاها (بالای ۲۰ خانوار) از ۲۸ درصد در سال ۹۵ به ۴۳ درصد در سال ۱۴۰۰ 	<p>برنامه عملیاتی ششم توسعه استان خراسان رضوی</p>

جهت‌گیری‌های اصلی اسناد فرادست سطح منطقه ای در رابطه با توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی

جهت‌گیری‌های اصلی مرتبط با توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی

عنوان سند

- توسعه سرمایه‌گذاری در فعالیتهای صنعتی و معدنی
- تقویت نظام تامین مالی بنگاههای صنعتی، معدنی و تجاری و تسهیل فرایند تامین مالی
- انجام برنامه‌های حمایتی توسعه صادرات بخش صنعت و معدن
- توانمندسازی بنگاهها در فعالیت‌های مرتبط با بازاریابی و بازار رسانی
- کمک به توانمندسازی نظام مدیریت بنگاهها و تشکل‌های صنعتی، معدنی و تجاری
- بهبود فضای کسب و کار
- مدیریت اثرات زیست محیطی در فعالیت‌های صنعتی و معدنی
- توانمندسازی و افزایش بهره‌وری منابع انسانی در بخش صنعت و معدن و تجارت
- حفاظت موثر از منابع انسانی در برابر مخاطرات کار
- توسعه دانش بنیان بخش‌های صنعت و معدن و تجارت
- حمایت از توسعه فعالیتهای صنعتی، معدنی و تجاری در نواحی کم‌رشد

سند برنامه راهبردی صنعت و معدن و تجارت استان خراسان رضوی

- رونق فعالیت‌های صنعتی و کشاورزی به عنوان اصلی‌ترین قابلیت توسعه اقتصادی و موتور محرکه توسعه شهرستان با توجه به قابلیت‌ها و تنگناها
- استفاده از شیوه‌های نوین بهره‌برداری کشاورزی و توسعه مهارت‌های حرفه‌ای بهره‌برداران و تولیدکنندگان با اعمال روش‌های نوین مدیریت مزرعه
- حمایت موثر از تشکیل و توسعه تعاونی‌ها و ایجاد و گسترش شرکت‌های تعاونی و صندوق‌های اعتباری به منظور تامین مالی مناسب فعالیتهای کشاورزی در سطح شهرستان
- تغذیه مصنوعی سفره‌های آب زیرزمینی و اجرای پروژه‌های پخش سیلاب به منظور به تعادل رساندن دشت‌ها
- توسعه انبارهای محصولات کشاورزی و فراهم کردن زیرساختهای لازم جهت خرید تضمینی محصولات کشاورزی در شهرستان
- مدیریت آلاینده‌های آب و خاک در شهرستان
- اصلاح ساختار مدیریت بر منابع آب و جایگزینی مدیریت یکپارچه بر منابع آب در حوضه‌های آبریز و اصلاح الگوی مصرف آب

سند توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری استان خراسان رضوی

مهمترین جهت گیری ها از اسناد فرادست

جمع‌بندی از اسناد فرادست در راستای توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی مؤید آن است که جهت‌گیری‌های کلان و راهبردی ذیل مهمترین مواردی است که می‌بایست در توسعه اقتصاد روستایی مد نظر قرار گیرند:

رشد اقتصادی پایدار و اشتغال‌زا
توسعه کارآفرینی با به حداکثر رساندن مشارکت محلی
افزایش ارزش افزوده از طریق تکمیل و گسترش زنجیره‌های ارزش و توسعه خوشه‌های کسب‌وکار روستایی
بهره‌گیری مناسب از ظرفیت نهادهای عمومی غیردولتی و تعاونی‌ها در فعالیتهای اقتصادی
اتکا بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در اقتصاد
آموزش و توانمندسازی روستاییان در برنامه‌ریزی محلی و توسعه فعالیتهای اقتصادی
فراهم سازی زیرساخت‌های مورد نیاز (با تأکید بر سیاست‌های کلی کشاورزی
ایجاد فرصت‌های جدید اقتصادی و حمایت‌های ویژه از فعالیتهای کارآفرینی و اشتغال‌زایی مزیت‌دار بومی
بهره‌برداری از ظرفیتهای موجود در نواحی روستایی و ارتقای جایگاه روستاها در اقتصاد ملی

مفاد ماده ۲۷ قانون برنامه ششم توسعه کشور

دولت موظف است به منظور تحقق سیاست‌های کلی برنامه و اقتصاد مقاومتی، شناسایی و بهره‌برداری از ظرفیت‌های موجود در نواحی روستایی و ارتقای منزلت اجتماعی روستاییان و جایگاه روستاها در اقتصاد ملی و ایجاد بستر لازم برای شکوفایی و پیشرفت عدالت‌محور روستاها اقدامات زیر را مطابق قوانین و در قالب بودجه‌های سنواتی انجام دهد:

بند الف- اقدامات اقتصادی و بخشی:

۱- دولت مکلف است در راستای برنامه‌ریزی منطقه‌ای و تقویت اقتصاد روستایی و توسعه اقتصاد صادرات‌محور در طول اجرای قانون برنامه هر سال، در **پنج‌هزار روستا** با توجه به استعدادها و ظرفیت‌های بومی و محیطی و قابلیت محلی- اقتصادی آن منطقه، با مشارکت نیروهای محلی و با بهره‌گیری از تسهیلات بانکی، حمایت‌های دولتی و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی آن روستاها را به‌وسیله سازمان استان تهیه کند و به تصویب شورای توسعه و برنامه‌ریزی استان مربوطه برساند. سازمان موظف است تعداد روستاهای سهمیه استانی را تا سه ماه اول سال اول اجرای قانون برنامه اعلام نماید.

ملاک‌های پیشنهادی برای اولویت بندی و انتخاب (روستاهای هدف) دهستانها و بخشها

۱- دارا بودن بیشترین روستاهای دارای طرح هادی مصوب و اجرا شده

۲- داشتن روستاهای با هدف گردشگری مصوب

۳- دارای نرخ بیکاری بالا

۴- مهاجر پذیری و یا مهاجر فرستی بالا

۵- دارای ظرفیت و مزیت نسبی در تولید و صادرات

۶- مرزی بودن

۷- محدود کردن سهم دهستانهای واقع در محدوده کلانشهرها و مراکز استانها با توجه به احتمال نقش خوابگاهی آنها برای کلانشهر و مرکز استان

علاوه بر ملاک‌های فوق‌الذکر، بنا بر تصمیمات اخذ شده و پیگیری‌های فرمانداران محترم شهرستان‌ها در هر سال حداقل یک دهستان از هر شهرستان بصورت پهنه‌ای انتخاب و مورد عمل قرار گرفته است.

عملکرد جزء ۱ بند الف ماده ۲۷ قانون برنامه ششم توسعه کشور

۱۳۹۶-۱۴۰۰

برنامه (روستا)	عملکرد (روستا)	سهم از استان (درصد)	جمعیت (نفر)	سهم از استان (درصد)	خانوار	سهم از استان (درصد)
۱۶۴۵	۱۷۰۳	۶۷	۱۱۵۰۴۲۲	۷۲	۳۵۶۲۷۰	۷۵

دوره های مختلف انجام طرح

سال اول (۱۳۹۶)

انجام طرح برای ۳۳ دهستان (۴۵۲ روستا)

سال دوم (۱۳۹۷)

انجام طرح برای ۳۰ دهستان (۴۸۹ روستا)

سال سوم (۱۳۹۸)

انجام طرح برای ۳۴ دهستان (۳۸۹ روستا)

سال چهارم (۱۳۹۹)

انجام طرح برای ۳۰ دهستان (۳۷۳ روستا)

مجموع چهار سال

تکمیل اسناد ۱۷۰۳ روستا و ۱۲۷ دهستان (۱۶ شهرستان کامل)

سال پنجم (۱۴۰۰)

تهیه سند استانی ، شهرستانی و زنجیره های ارزش منتخب

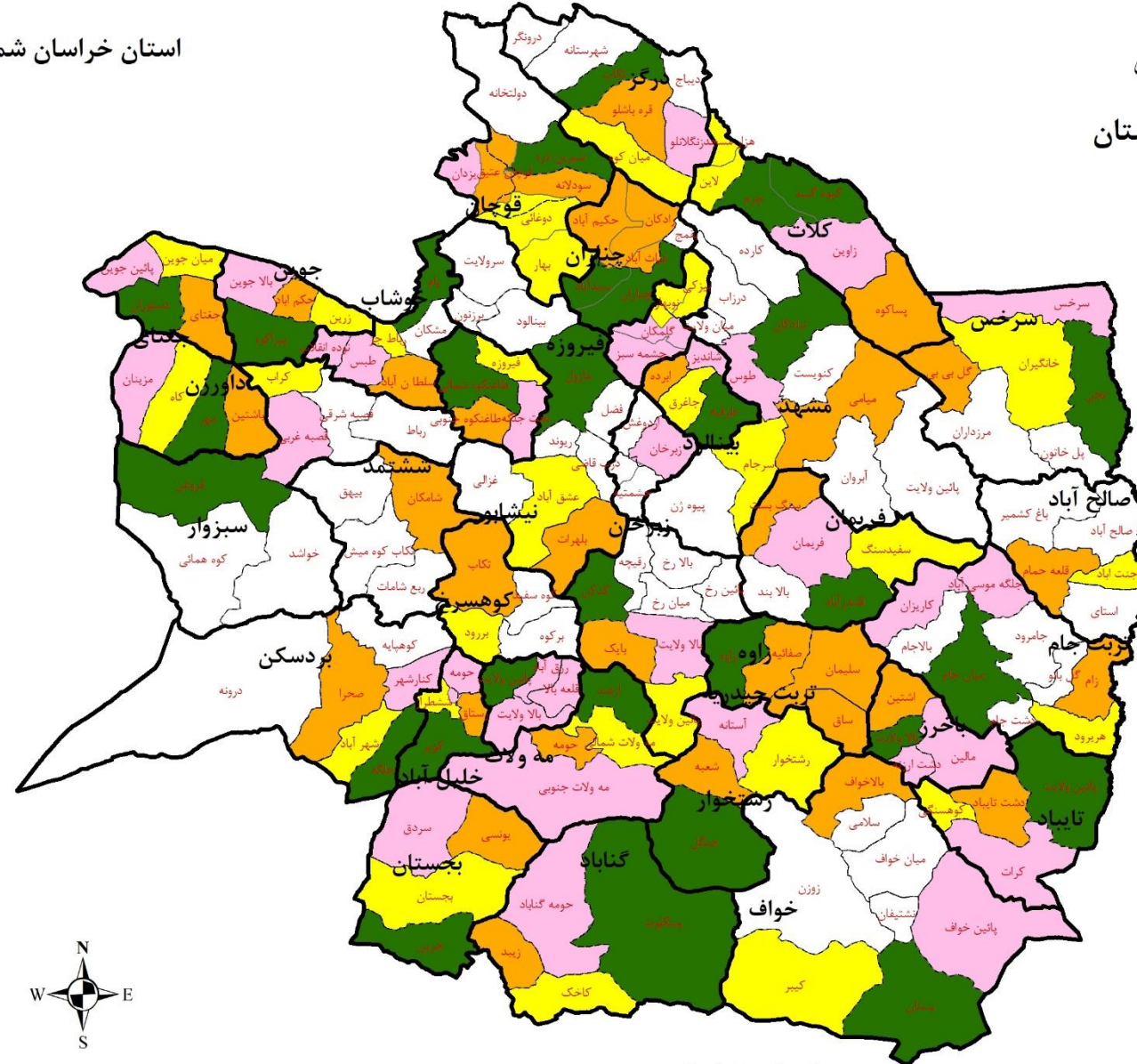

استان خراسان شمالی

استان سمنان

افغانستان

استان خراسان جنوبی

گروه برنامه ریزی، آمایش و بهره وری

زمستان ۱۴۰۰

راهنما

شهرستان

سال مطالعه

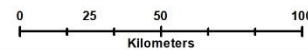
مطالعه نشده

۹۶

۹۷

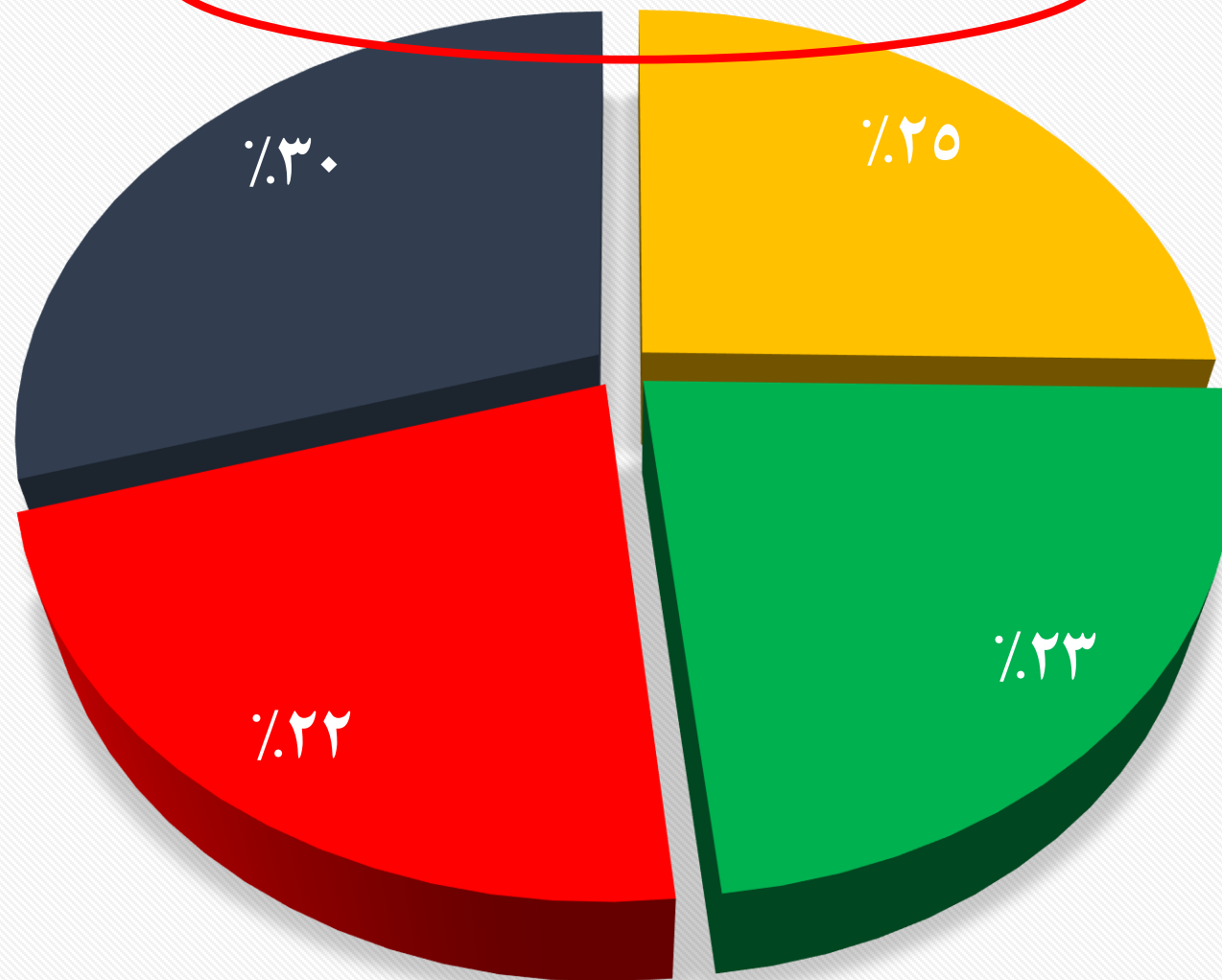
۹۸

۹۹

تعداد و سهم زنجیره های ارزش (۹۱ زنجیره ارزش)

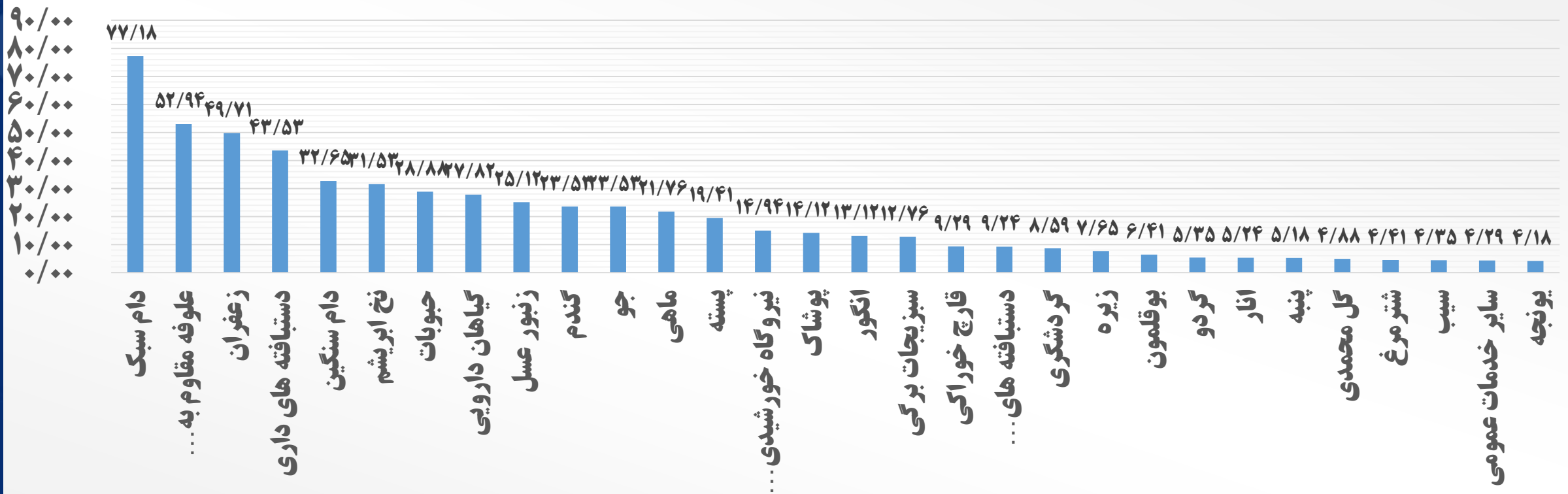
توازن در بخش های مختلف اقتصادی روستایی استان

صنعتی و خدماتی دامی باغی زراعی

تحلیل زنجیره های ارزش مهم روستایی استان

سهم قرارگیری روستاهای استان در زنجیره های ارزش محصولی (درصد)

عناوین زنجیره های ارزش مهم و اولویت دار روستایی استان مورد مطالعه در سال ۱۴۰۰

- مطابق با شیوه نامه ابلاغی و پس از انطباق اسناد بالادستی با نتیجه مطالعات میدانی، کلیه ی محصولات و خدمات مزیت دار به تفکیک روستاها شناسایی و زنجیره های ارزش متناظر با رسته های محصولات و خدمات اولویت دار تعیین شدند. در شناسایی و اولویت گذاری زنجیره های ارزش (با توجه به تغییرات بسیار سریعی که در شرایط اقتصادی، اجتماعی و جمعیتی مناطق روستایی کشور اتفاق می افتد)، عملیاتی بودن، پویایی و قابلیت انطباق و انعطاف پذیری زنجیره های ارزش متناسب با تغییرات احتمالی در شاخص های کلان اقتصادی و اجتماعی، مورد بررسی قرار گرفته است. زنجیره های ارزش مورد بررسی شامل زنجیره ارزش پسته، زعفران، میوه های هسته دار (آلو و گیلاس و آلبالو)، زیره، پنبه، دام سبک، انگور، ماهی، دستبافته های داری (فرش دستبافت)، گردشگری روستایی مورد بررسی و مطالعه قرار گرفته اند.

نرخ بیکاری و درآمد مطلوب سرانه جامعه روستایی استان در افق برنامه

هدف برنامه (۱۴۰۵)	وضع موجود (۱۳۹۵)	شاخص هدف
۱۳۸۳۰۰۰	۱۳۶۲۷۴۳	جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر استان (نفر)
۴۸/۲	۴۵/۷	نرخ مشارکت اقتصادی استان (درصد)
۵/۴	۱۰/۲	نرخ بیکاری کل استان (درصد)
۱۱۸۳۲۶		افزایش اشتغال طی دوره ۱۳۹۵-۱۴۰۵ (نفر)
۱۸۷/۳	۱۵۷/۱	درآمد سرانه (میلیون ریال به قیمت ثابت ۱۳۹۵)

اشتغال و سرمایه برآوردی جهت تحقق برنامه های پیشنهادی

مجموع	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	شاخص کمی
۱۲۲۵۱	۲۸۸۶	۳۹۳۲	۳۵۴۷	۱۸۸۶	تعداد پروژه های پیشنهادی
۸۹۳۷۹	۱۵۶۱۳	۱۸۳۷۷	۲۹۰۸۸	۲۶۳۰۱	تعداد فرصتهای شغلی پیشنهادی (نفر)
۲۴۵۹۴	۳۱۹۲	۱۲۰۳۸	۶۵۰۹	۲۸۵۵	برآورد سرمایه گذاری مورد نیاز (میلیارد تومان) - به قیمت ثابت ۱۴۰۰
۲۷۵	۲۰۴	۶۵۵	۲۲۴	۱۰۹	سرانه سرمایه گذاری (میلیون تومان) - به قیمت ثابت ۱۴۰۰

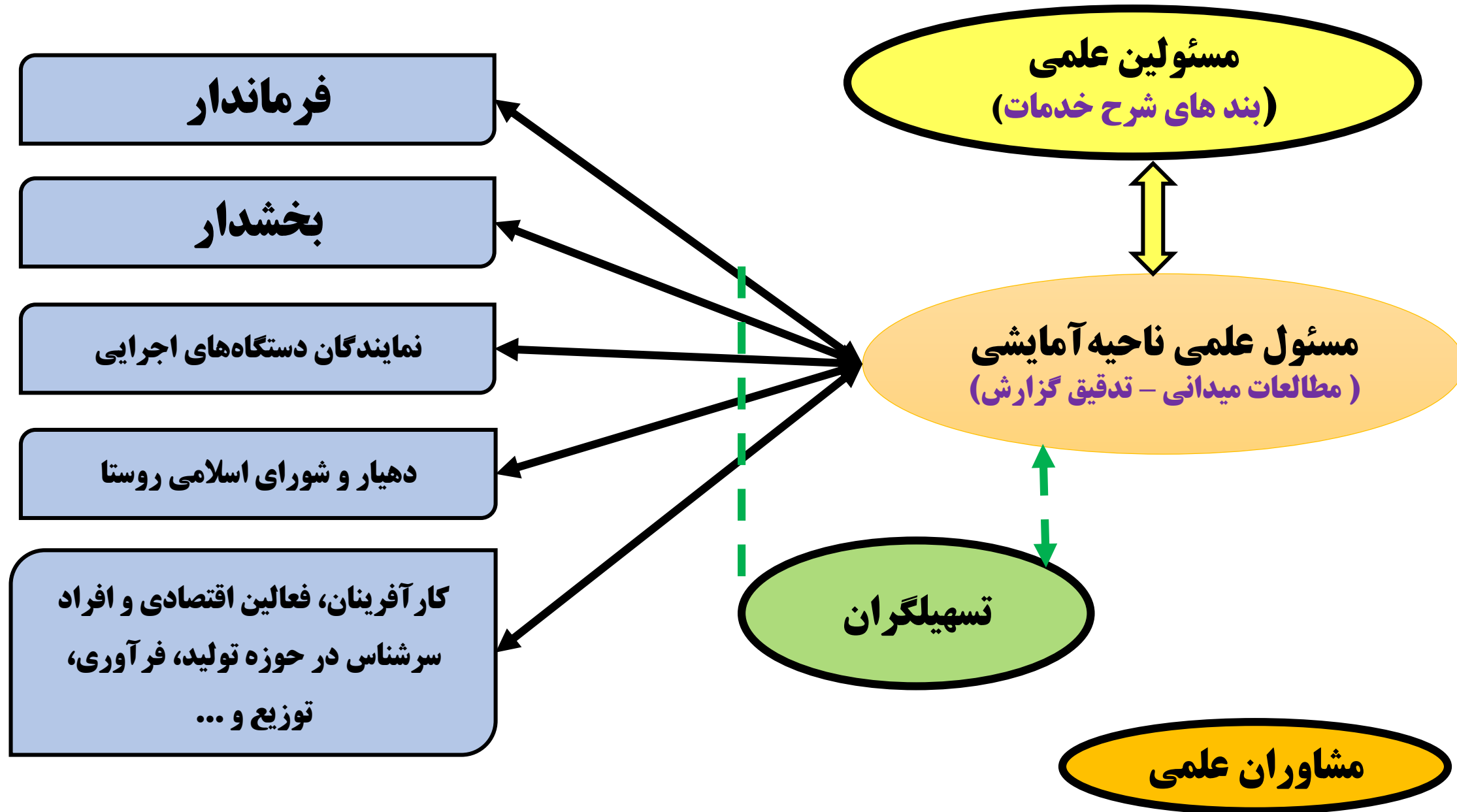
عملکرد گزارشات تدوین شده در طول سال های برنامه ششم توسعه

سطح گزارشات، سطح تحلیل و خروجی های اصلی

سال بررسی	سطح گزارش	سطح تحلیل	خروجی نهایی
۱۳۹۶	دهستان	روستا	فرصت کسب و کار، اشتغال، سرمایه گذاری و BP
۱۳۹۷	دهستان / روستا	روستا	فرصت کسب و کار، اشتغال، سرمایه و تامین مالی، بازار فروش
۱۳۹۸	دهستان / روستا	روستا	فرصت کسب و کار، اشتغال، سرمایه و تامین مالی، بازار فروش
۱۳۹۹	دهستان / روستا	روستا	فرصت کسب و کار، اشتغال، سرمایه و تامین مالی، بازار فروش
۱۴۰۰	شهرستان / استان	شهرستان	زنجیره ارزش، طرح کسب و کار، برنامه و اقدام

ساختار مطالعات میدانی طرح توسعه اقتصادی روستایی استان خراسان رضوی

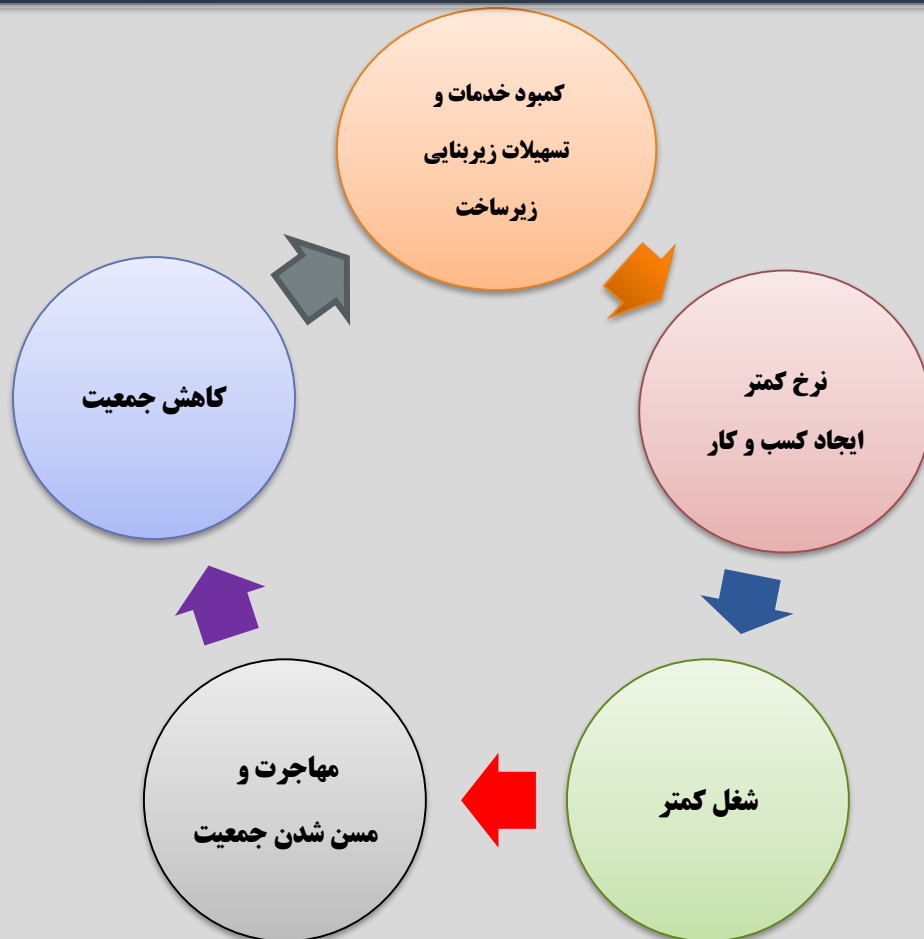
روش تحقیق تفکر طراحی

■ همزمانی مطالعه و اجرا

■ محققین بخشی از اجرا هستند

چرخه زوال زندگی روستایی

جمعیت روستایی از ۷۰ درصد به ۲۶ درصد

تخریب خلاق

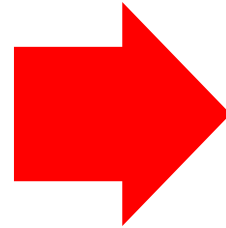
و
باز آفرینی
زندگی
روستایی

نکات کلیدی:

۱. مسایل و چالش های حیات روستایی با روش های معمول و گذشته قابل حل نیست.
۲. ما نیازمند تخریب خلاق وضعیت موجود و تغییر رویکردهستیم.
۳. برنامه ریزی می بایست در جهت باززنده سازی حیات روستایی باشد.

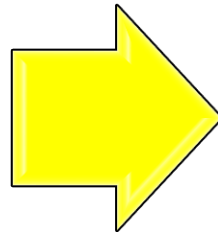
چهار تغییر رویکرد کلیدی در برنامه توسعه اقتصادی

مدیریت انفکاک و جزیره‌ای

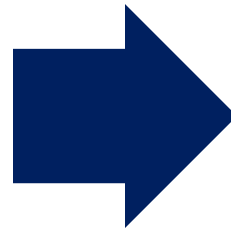
حکمرانی منظومه‌ای، اکوسیستمی و مشارکتی

کانون سکونتگاهی

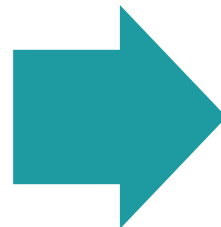
کانون تولید و ارزش آفرینی متنوع و پایدار

تولید سنتی و معیشتی

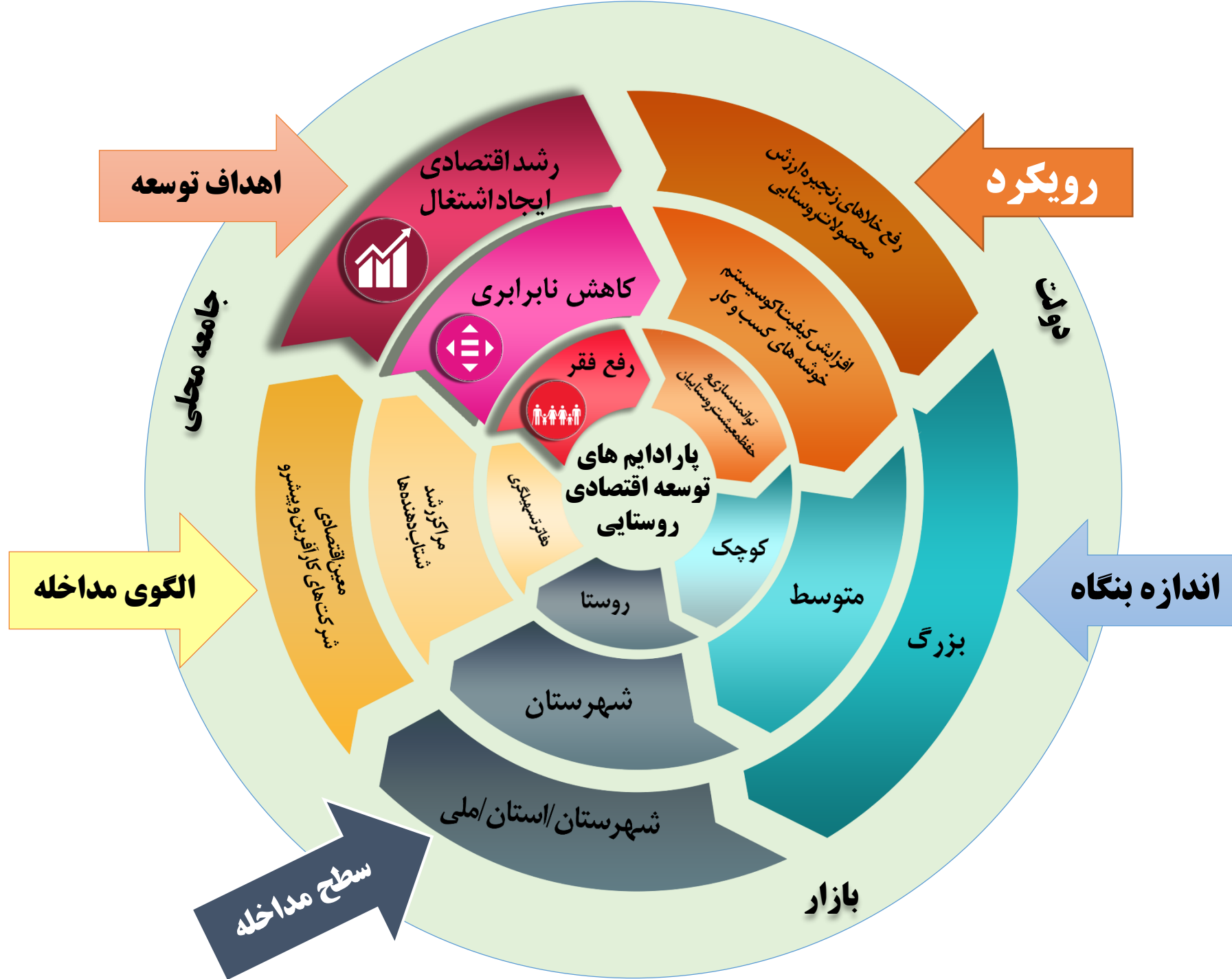

تولید فناورانه، صنعتی و مقیاس پذیر

فعالیت‌های خرد انفرادی

زنجیره‌های ارزش رقابتی توسعه گرا

الگوی رشد فراگیر و فقرزدا

شکل گیری شرکتها ، خوشه ها و
شبکه ها در پیوند با زنجیره
ارزش جهانی

بهبود وضعیت زنجیره های
اصلی موجود

رفع فقر و
توانمندسازی
جامعه روستایی
شهرستان

نظام توانمندسازی با هدف رفع فقر و باز زنده سازی حیات روستایی

سطوح الگوی رشد فراگیر و فقرزدا

سطح مداخله	الگوی مداخله	اندازه کسب و کار	رویکرد	هدف	سطح اول
روستا و محله	مراکز تسهیلتی	خرد، کوچک و خانگی	توانمند سازی در جهت حفظ معیشت	خروج از تله فضایی فقر	

سطح مداخله	الگوی مداخله	اندازه کسب و کار	رویکرد	هدف	سطح دوم
شهرستان	مراکز رشد و شتابدهنده ها	متوسط و بزرگ	خوشه سازی و شبکه سازی	کاهش نابرابری اقتصادی	

سطح مداخله	الگوی مداخله	اندازه کسب و کار	رویکرد	هدف	سطح سوم
استان و ملی	شرکتهای پیشرو و کارآفرین	بزرگ (ملی و بین المللی)	توسعه زنجیره های ارزش	تولید ثروت رشد اقتصادی اشتغال پایدار	

چشم انداز

اقتصاد روستایی استان خراسان رضوی

انعطاف پذیر و مقاوم، دانش بنیان و توسعه گراست

چگونه اقتصادروستایی انعطاف پذیر و مقاوم، دانش بنیان و توسعه گرا داشته باشیم باشیم؟

شرط اول :

حکمرانی باید اکوسیستمی، مشارکتی و جامع باشد.

شرط دوم :

▪ **نقطه کانونی سیاستهای حکمرانی**

- **زنجیره های ارزش کشاورزی رقابتی، فناور، مقیاس پذیر و متصل به زنجیره های جهانی**
- **تنوع بخشی فرصتهای سرمایه گذاری (صنعت، خدمات و معدن)**

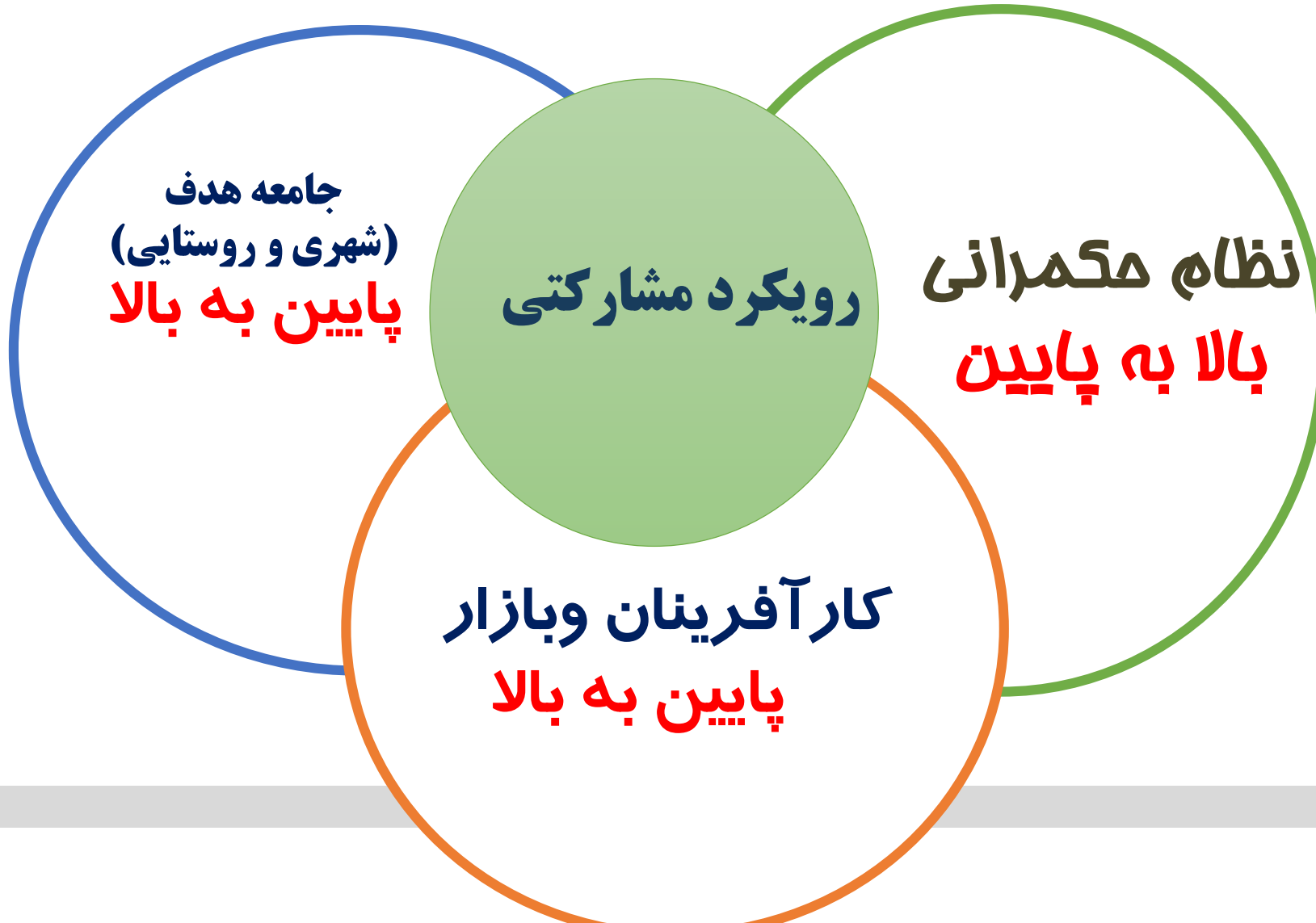
شرط سوم :

جذاب و امید بخش

کار آفرینان ، فناوران و سرمایه گذاران

شرط اول: حکمرانی باید اکوسیستمی، مشارکتی و جامع باشد.

مدیریت مشارکتی
بالا به پایین و پایین به بالا

مهمترین گلوگاه توسعه اقتصادی

موازی کاری، جزیره ای

انفکاکای ذی مدخلان

عدم وجود

نهاد واسطه توسعه اقتصادی

نهادسازی در چهارچوب

اکوسیستم کارآفرینی

حیاتی

شرط اول: حکمرانی باید اکوسیستمی، مشارکتی و جامع باشد.

هدف اصلی

ذی‌مدخلان

سازماندهی منابع و قابلیت‌ها
برنامه محور، منسجم و مکمل

روند موجود

وفور منابع، فقدان انسجام
بازیگران و ازدست رفتن منابع

اکوسیستم مقاوم
و انعطاف پذیر

خشک

خشک

اکوسیستم آبیاری شده

ضعیف

کجا
هستیم؟

قوی
مقاوم

ضعیف

اکوسیستم ضعیف:

کمبود منابع

فقدان انسجام بین بازیگران (موازی کاری و جزیره ای)

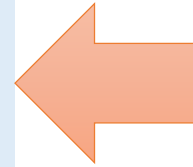
آبیاری
شده

روند مطلوب

چگونه اقتصادی انعطاف پذیر و مقاوم، دانش بنیان و توسعه گرا داشته باشیم؟

شرط دوم:

زنجیره‌های ارزش کشاورزی رقابتی، فناور، مقیاس پذیر و پایدار
تنوع بخشی فرصت‌های سرمایه گذاری (صنعت، خدمات و معدن)

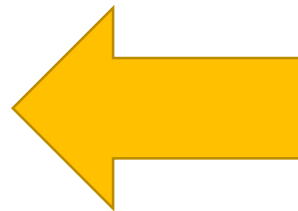

مرکز رشد فناوری روستایی
شتابدهنده کسب و کار روستایی

نقطه کانونی

سیاست‌های حمایتی

باید زنجیره‌های ارزش باشد

هر زنجیره ارزش

یک مرکز ثقل دارد که توسط یک

شرکت کار آفرین مدیریت می شود

زنجیره های ارزش مهم روستایی استان

هدف: تقویت اکوسیستم کارآفرینی روستایی

۱- آمادگی

سازماندهی ذینفعان

شورای راهبری و کمیته های هفتگانه
نظام زیست بوم کار آفرینی
بازار بایی، فناوری، زیر ساخت، تامین
مالی، قانونی و اداری

جهت گیری راهبردی
قرارگاه اقتصادی استان
نهاد سازی، سازماندهی، انگیزش
اجرا و پایش

کوچینگ علمی و فنی

دبیرخانه مطالعات
توسعه اقتصادی و اشتغال پایدار

۲- انتخاب

بالا به پایین (ذی مدخلان حاکمیتی)

۳- شناسایی منابع و موانع ذی مدخلان اکوسیستم:
دولتی، عمومی و خصوصی
۱- تحلیل اولویت گذاری زنجیره های ارزش مزیت دار
۲- شناسایی پروژه ها و الزامات ذیل زنجیره ارزش مولد

شناسایی اکوسیستم کار آفرینی استان
فرصتها / چالش ها

مدیریت پایین به بالا (ذینفعان خصوصی)

۱- شناسایی کارآفرینان اثر بخش منطقه ای
۲- شناسایی حامیان و تسهیلگران کسب و کار
۳- شناسایی مراکز مشاوره و خدمات کارآفرینی
روستایی به تفکیک استانی، شهرستانی و بخش

۳- طراحی

طراحی اجرایی

۱- ایجاد و توسعه کسب و کارهای خرد
سازماندهی دفاتر تسهیلگری / تکثیر الگوهای نقش
۲- توسعه زنجیره های ارزش موجود
برنامه عملیاتی، سازماندهی فرصت، تکالیف دستگاهها
مشوقها و جلب مشارکت بخش خصوصی و کارآفرینان
۳- بهره برداری از فرصتهای نوآور و جدید

طراحی مداخلات سیاستی
پروژه ها / برنامه ها / راهبردها
وسازماندهی نهادها و کارآفرینان پیشرو

مداخلات عاملان توسعه

۱- سازماندهی تسهیلگران و شرکتهای مشاوره
و خدمات کارآفرینی
۲- راه اندازی شتاب دهنده های روستایی
۳- سازماندهی و مدیریت کارآفرینان
اجتماعی و اثر ساز منطقه ای و معین های
اقتصادی

۴- اجرا و بهبود

بهبود حکمرانی اکوسیستم

۱- شناسایی و تسهیل موانع انجام کسب کار
۳- پوشش خلاهای زنجیره ارزش
۴- بهبود مستمر عناصر هفتگانه اکوسیستم

نظام پایش و اصلاح اکوسیستم
کارآفرینی روستایی

ایجاد و توسعه زنجیره ارزش

۱- اجرای برنامه های توانمند سازی
(مستقلین و پیشرانان کسب و کار)
۲- جذب کارآفرینان پیشرو
۳- تثبیت و تکثیر کسب و کارهای موفق
۴- حفظ افراد و شرکتهای کلیدی در
زنجیره ارزش

۱- آمادگی

سازماندهی ذینفعان

شورای راهبری و کمیته های هفتگانه
نظام زیست بوم کار آفرینی
بازاریابی، فناوری، زیرساخت، تامین
مالی، قانونی و اداری

جهت گیری راهبردی
قرارگاه اقتصادی استان
نهادسازی، سازماندهی، انگیزش
اجرا و پایش

کوچینگ علمی و فنی

دبیرخانه مطالعات
توسعه اقتصادی و اشتغال پایدار

چابک سازی و انعطاف پذیری نظام حکمرانی

مدیریت یکپارچه و جامع منابع و قابلیتها ذی نفعان

مدیریت بالا به پایین برنامه توسعه اقتصادی (حاکمیتی)

مدیریت از پایین به بالا (قله فرماندهی کارآفرینان اجتماعی)

هماهنگی، اجرا، پایش، برنامه بهبود مستمر

استان

استان

استان

استان

استان

شهرستان

شهرستان

روستا

مجمع نمایندگان تفویض اختیارات ملی دستگاهها و نهادهای حاکمیتی

تصویب برنامه رشد فقر زدا در کارگروه توسعه اقتصادی و سازماندهی
ذی مدخلان در چاقوب ابعاد اکوسیستم کارآفرینی روستایی

دبیرخانه اجرایی در دفتر توسعه روستایی استانداری
جهادکشاورزی، صمت، کار، میراث، پارک فناوری، امدادو..

اتاق بازرگانی با مشارکت سایر تشکلهای حرفه ای کسب و کار
خانه صنعت و معدن، کانون کارآفرینان و...

دبیرخانه مطالعات توسعه اقتصادی و اشتغال پایدار
با مشارکت مراکز علمی و دانشگاهی

ایجاد دفتر رشد فراگیر در فرمانداری و ایجاد کمیته تخصصی
اکوسیستم با مشارکت کلیه ذینفعان

ایجاد کارگروه کارآفرینان پیشرو و اجتماعی شهرستان ذیل قله
فرماندهی کارآفرینان استانی

ایجاد مرکز هماهنگی دفاتر تسهیلگران روستایی در بخشداری

تجمع منابع حامیان اشتغال روستایی در جهت توسعه زنجیره
ارزش مولد شهرستان

فاز آمادگی: سطح استان و شهرستان

جهت گیری راهبردی قرارگاه اقتصادی استان نهادسازی، سازماندهی، انگیزش، اجرا و پایش

۶- ایجاد کمیته های تخصصی با مشارکت کنشگران، ذی مدخلان اصلی زیست بوم کارآفرینی شامل موارد ذیل:

۱- توسعه فرصتهای کسب و کار (جدید و توسعه ای)

۲- توسعه زیرساخت های فیزیکی و نرم افزاری

۳- توسعه بازار و فروش

۴- توسعه آموزش و توانمند سازی

۵- کمیته تامین کنندگان سرمایه مالی

۶- کمیته توسعه دانش، فناوری و مهارت های جامعه محلی

۷- کمیته تسهیل قوانین و مقررات و مانع زدایی

به موازات استان در شهرستانها:

به مدیریت فرمانداری و نماینده گان

بخش خصوصی.

پنج سوال کلیدی (چه چیزی و کجا؟)

- ۱- اولویت زنجیره ارزش (استان و شهرستان)
- ۲- خوشه ها ، طرحها و پروژه های پیشران
- ۳- الزامات اجرایی شدن طرحها
- ۴- اثرگذاری ذی مدخلان در کدام بعد اکوسیستم
- ۵- عاملان و بهره برداران کلیدی

۱. دبیر خانه مطالعات توسعه اقتصادی استان
۲. کارگروه ساماندهی کارآفرینان اجتماعی

- ۱- کارآفرینان پیشرو و کلیدی زنجیره های ارزش
- ۲- حامیان و تسهیلگران انجام کسب و کارهای روستایی

دو سوال کلیدی چه کسی؟

۲- انتخاب

بالا به پایین (ذی مدخلان حاکمیتی)

۳- شناسایی منابع و موانع ذی مدخلان اکوسیستم:

دولتی، عمومی و خصوصی

- ۱- تحلیل اولویت گذاری زنجیره های ارزش مزیت دار
- ۲- شناسایی پروژه ها و الزامات ذیل زنجیره ارزش مولد

شناسایی اکوسیستم کارآفرینی استان
فرصتها / چالشها

مدیریت پایین به بالا (ذینفعان خصوصی)

- ۱- شناسایی کارآفرینان اثر بخش منطقه ای
- ۲- شناسایی حامیان و تسهیلگران کسب و کار
- ۳- شناسایی مراکز مشاوره و خدمات کارآفرینی روستایی به تفکیک استانی، شهرستانی و بخش

طراحی اجرایی

- ۱- ایجاد و توسعه کسب و کارهای خرد
سازماندهی دفاتر تسهیگری / تکثیر الگوهای نقش
- ۲- توسعه زنجیره های ارزش موجود
برنامه عملیاتی، سازماندهی فرصت، تکالیف دستگاهها
مشوقها و جلب مشارکت بخش خصوصی و کارآفرینان
- ۳- بهره برداری از فرصتهای نوآور و جدید

طراحی مداخلات سیاستی
پروژه ها / برنامه ها / راهبردها
سازماندهی ذی مدخلان و کارآفرینان
پیشرو

مداخلات عاملان توسعه

- ۱- سازماندهی تسهیگران و شرکتهای مشاوره
و خدمات کارآفرینی
- ۲- راه اندازی شتاب دهنده های روستایی
- ۳- سازماندهی و مدیریت کارآفرینان
اجتماعی و اثر ساز منطقه ای و معین های
اقتصادی

سه سوال کلیدی: کجا هستیم ، کجا می رویم و چگونه

تدوین برنامه عملیاتی تفصیلی (BP) مبتنی بر فرصت
(استانی، شهرستانی و دهستان ، روستا)

کسب و کار نوآورانه و جدید

مراکز رشد و شتابدهی فناوری روستایی

کسب و کار متصل به زنجیره ارزش
موجود یا جدید

دفاتر تسهیگری، شرکتهای منطقه ای،
کارآفرینان پیشرو و معین های اقتصادی

کسب و کار کوچک و خرد مستقل

برنامه محور شدن ذی مدخلان اکوسیستم استان یا شهرستان (تعیین نقش)

بهبود حکمرانی اکوسیستم

- ۱- شناسایی و تسهیل موانع انجام کسب کار
- ۳- پوشش خلاهای زنجیره ارزش
- ۴- بهبود مستمر عناصر هفتگانه اکوسیستم

نظام پایش و اصلاح اکوسیستم
کارآفرینی روستایی

ایجاد و توسعه زنجیره ارزش

- ۱- اجرای برنامه های توانمند سازی (مستقلین و پیشرانان کسب و کار)
- ۲- جذب کارآفرینان پیشرو
- ۳- تثبیت و تکثیر کسب و کارهای موفق
- ۴- حفظ افراد و شرکتهای کلیدی در زنجیره ارزش

سوال کلیدی:

رشد مستمر همگام با تغییرات محیط

اقتصادی، اجتماعی، فناوری و سیاسی

برنامه ریزی پویا جهت ایجاد اکوسیستم مقاوم و پایدار

دبیرخانه اجرایی و علمی و فنی

پیشنهادات اجرایی

۱- ایجاد کارگروه ملی زیست بوم کارآفرینی روستایی توسط معاونت توسعه روستایی و مناطق محروم ریاست جمهوری و سازماندهی سازمانهای متولی و موثر با محوریت کمیته های هفتگانه تخصصی اکوسیستم کارآفرینی (جلوگیری از موازی کاری، سرگردانی ذینفعان و هدررفت منابع)

۲- ایجاد دبیرخانه مطالعات روستایی به منظور کوچینگ فنی و علمی در اجرا، پایش و بهبود برنامه رشد فراگیر و فقرزدا در سازمان برنامه و بودجه کشور و مشارکت نهاد های علمی در سطح ملی و به موازات آن در سطح استانی

۳- تغییر قوانین و مقررات روستایی از کانون سکونتگاهی به کانون تولید (پیوست اقتصادی و کارآفرینی طرح های هادی روستایی)

۴- تدوین برنامه توسعه زنجیره های ارزش مزیت دار در سطح ملی و اتصال آن به زنجیره های ارزش جهانی و بین المللی

۵- ایجاد مرکز سازماندهی کارآفرینان موثر در توسعه زنجیره های ارزش در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی

پیشنهادات اجرایی

۶- ایجاد دبیرخانه اجرایی طرح توسط دفتر توسعه روستایی استانداری و با مشارکت موثر سازمانهای جهادکشاورزی، صمت، تعاون، کار و رفاه اجتماعی و میراث فرهنگی و گردشگری، پارک علمی فناوری و مرکز رشد کشاورزی و روستایی و کمیته امداد

۷- ایجاد دفتر سازماندهی کارآفرینان اجتماعی استان جهت بهره گیری از ظرفیت کارآفرینان به عنوان پیشرانهای زنجیره ارزش در سطح استان و شهرستانها توسط اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی و با مشارکت سایر تشکل های حرفه ای کسب و کار

۸- ایجاد دفتر توسعه اقتصادی روستایی و کمیته های هفت گانه زیست بوم با شرح وظایف مشخص در برنامه در هر یک از شهرستان ها با مشارکت بخش های دولتی، عمومی و خصوصی با مسئولیت فرمانداران

۹- ایجاد شرکت های توسعه منطقه ای و یا سایر الگوهای تولید گروهی و مشارکتی با محوریت جامعه روستایی و متناسب با زنجیره های ارزش محصولات روستایی در سطح استان و شهرستانها

پیشنهادات برای برنامه هفتم (سطح ملی)

۱- تعیین متولی واحد برای اقتصاد روستا. در حال حاضر بازیگران متعددی در اقتصاد روستا و کاملاً بصورت ناهماهنگ ایفای نقش می نمایند.

۲- اگر تعیین متولی به هر دلیلی امکان پذیر نبود، کلیه نهادها، موسسات و سازمان های متولی توسعه روستایی اعم از استانی و ملی، منابع مالی و سرمایه ای خود را بویژه در حوزه روستایی در انطباق با اسناد بالادستی مهم استان از جمله سند آمایش استان، سیاست ها و برنامه های مندرج در سند ملی آمایش سرزمین و نتایج مطالعات برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی استان اختصاص و هزینه نمایند. هم اکنون بسیاری از نهادها و موسسات و سازمانهای ملی منابع خود را در استان کاملاً ناهماهنگ و بدون توجه به برنامه های توسعه استان و بدون هماهنگی با شورای برنامه ریزی و توسعه استان هزینه می نمایند.

۳- تنفیذ بند الف ماده ۲۷ قانون برنامه ششم توسعه در برنامه هفتم با رویکرد تکمیل روستاهای مطالعه نشده و اجرای برنامه های پیش بینی شده

پیشنهادات برای برنامه هفتم (سطح ملی)

۴- در فاز جدید قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری برای سال های برنامه هفتم توسعه تدابیری اتخاذ گردد که منابع مد نظر به کلیه رسته ها ، فعالیت ها و برنامه های حاصل از خروجی مطالعات استان های کشور اختصاص یابد .

۵- تدوین برنامه ملی رشد فراگیر و فقر زدا از تلفیق برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی استانها

۶- تمرکز زدایی و تفویض اختیارات سازمانهای متولی و موثر در توسعه اقتصادی روستایی به استان ها

با سپاس

شرح وظایف کمیته های تخصصی اکوسیستم کارآفرینی

۱. کمیته توسعه فرصت‌های کسب و کار:

(فرصت‌های توسعه ای، جدید)

- شناسایی فرصت‌های توسعه زنجیره ارزش در سطح استان و برنامه توسعه
- شناسایی کسب و کارهای پیشران در توسعه محصولات و خدمات استان
- شناسایی فرصت‌های اتصال محصولات و خدمات به زنجیره‌های ارزش ملی و بین‌المللی
- شناسایی فرصت‌های ایجاد خوشه‌های، شرکتهای متوسط و بزرگ پیش‌ران زنجیره‌های ارزش
- شناسایی فرصت‌های نوآورانه و فناورانه جدید (استارت‌آپ)

شرح وظایف کمیته های تخصصی اکوسیستم کارآفرینی

۱. کمیته توسعه فرصت‌های کسب و کار:

(فرصت‌های توسعه ای، جدید)

- شناسایی فرصت‌های توسعه زنجیره ارزش در سطح استان و برنامه توسعه
- شناسایی کسب و کارهای پیشران در توسعه محصولات و خدمات استان
- شناسایی فرصت‌های اتصال محصولات و خدمات به زنجیره‌های ارزش ملی و بین‌المللی
- شناسایی فرصت‌های ایجاد خوشه‌های، شرکت‌های متوسط و بزرگ پیش‌ران زنجیره‌های ارزش
- شناسایی فرصت‌های نوآورانه و فناورانه جدید (استارت‌آپ)

شرح وظایف کمیته های تخصصی اکوسیستم کارآفرینی

۲- کمیته تسهیل قوانین و مقررات :

شفاف سازی و روان سازی قوانین و مقررات در کوتاه ترین زمان ممکن

جهت دریافت مجوزات لازم را برای کارآفرینان و سرمایه گذاران

۳- کمیته توسعه زیرساخت های کسب و کار:

این کمیته موظف است با شناسایی امکانات موجود و با استفاده از روش های مبتکرانه و جدید به منظور بکارگیری منابع بالقوه در

بخش های دولتی، خصوصی و عمومی، زیرساخت های لازم جهت توسعه کسب و کار در سطح روستاهای شهرستان را مهیا نماید.

شرح وظایف کمیته های تخصصی اکوسیستم

۴. کمیته تامین کنندگان سرمایه مالی:

این کمیته موظف است با شناسایی منابع کلیه سازمانهای متولی و موثر در تامین مالی کسب و کارهای روستایی، مکانسیم های لازم جهت هماهنگی اثر بخش منابع ذینفعان، زمینه تامین مالی طرح های کسب و کارها را مهیا نمایند.

۵. کمیته توسعه دانش، فناوری و مهارت های جامعه محلی:

کمک به ایجاد شتابدهنده کسب و کار فناورانه و همچنین مرکز رشد تخصصی روستایی به دلیل نقش این شتاب دهنده های کسب و کار و مراکز رشد در توسعه فناوری ها در بخش های اقتصادی مختلف کسب و کار روستایی، بویژه حوزه کشاورزی به علت نیاز مبرم به بهره وری حیاتی است چراکه ایجاد استارت آپهای روستایی نقش بسزایی در تولید ثروت در طول زنجیره های ارزش محصولات و خدمات روستایی ایفا می کنند

شرح وظایف کمیته های تخصصی اکوسیستم

۶. کمیته توسعه بازار: استاندار سازی ، بازاریابی و فروش محصولات و خدمات روستایی در قالب برندهای قوی را در سطح استانی ، ملی و بین المللی

ایجاد تجارت منصفانه افزایش شاخص قیمت تولید کننده (PPI) و از سوی کاهش شاخص قیمت مصرف کننده (CPI)

۷. کمیته توسعه فرهنگ مشارکت و تولید:

- ورود جامعه روستایی به شبکه ها ، خوشه ها و شرکت های توسعه منطقه ای اعم از تعاونی فراگیر و شرکتهای سهامی در سطح شهرستان
- شناسایی بستر و کمک به ایجاد شرکتهای توسعه شهرستانی مبتنی بر زنجیره های ارزش

فاز آمادگی: سطح استان

جهت گیری راهبردی قرارگاه اقتصادی استان نهادسازی، سازماندهی، انگیزش، اجرا و پایش

۱. تصویب برنامه رشد فقر زدا در قرارگاه فعالیتهای اقتصادی استان به منظور کسب پشتیبانی های لازم از سوی دستگاههای اجرایی و حاکمیتی
۲. چابک سازی و انعطاف پذیری نظام حکمرانی زیست بوم کارآفرینی روستایی از طریق تلاش مدیران ارشد استان جهت تفویض اختیارات ملی به دستگاههای اجرایی و سازمانهای متولی و موثر استانی
۳. ایجاد شورای راهبری و سیاستگذاری (قرارگاه) توسعه اقتصادی و توانمند سازی جامعه روستایی شامل کلیه سازمانهای و دستگاههای اجرایی، سازمانهای عمومی و تشکلهای حرفه ای کسب و کار موثر در **حکمرانی بالا به پایین و پایین به بالای زیست بوم کارآفرینی استان**
 - ریاست قرارگاه معاون اقتصادی استانداری به عنوان فرماندهی نظام حکمرانی
 - دبیر خانه اجرایی متشکل از:
 - **رویکرد بالا به پایین (حاکمیتی)** با مسئولیت دفتر توسعه روستایی استانداری و با مشارکت موثر سازمانهای جهادکشاورزی، صمت، تعاون، کار و رفاه اجتماعی و میراث فرهنگی و گردشگری
 - **از پایین به بالا (خصوصی)** با مسئولیت اتاق بازرگانی با همکاری و مشارکت سایر تشکلهای حرفه ای کسب و کار
 - **نهاد علمی و کوچینگ فنی برنامه اجرایی** با مسئولیت دفتر مطالعات توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی در جهاددانشگاهی با مشارکت مراکز علمی و دانشگاهی استان

فاز آمادگی: سطح استان

جهت گیری راهبردی قرارگاه اقتصادی استان نهادسازی، سازماندهی، انگیزش، اجرا و پایش

۴- ایجاد مرکز سیاستگذاری و مدیریت (قله فرماندهی) کارآفرینان اجتماعی استان: با ایفای نقش دفتر مسئولیتهای اجتماعی اتاق بازرگانی با همکاری کانون کارآفرینان استان، انجمن صنفی مراکز شتابدهنده و شرکتهای مشاوره، اطلاع رسانی و خدمات کارآفرینی امکان پذیر است. بدیهی این مرکز کارگروه های شهرستانی با مشارکت کارآفرینان پیشرو هر شهرستان تشکیل خواهد داد.

۵- ایجاد دفتر مطالعات توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی با مشارکت نهاد علمی و دانشگاهی: به عنوان نهادی علمی - فنی که واسطه اعتمادسازی و هماهنگ کننده منابع و ظرفیت های ذی مدخلان کلیدی در بخش حاکمیتی و خصوصی است. این نهاد وظیفه تدوین برنامه های روز آمد توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی و نظارت، پایش و هدایت علمی این برنامه ها را به عهده خواهد داشت همچنین این نهاد بازوی فکری و اندیشه ورزی قرارگاه توسعه زیست بوم کارآفرینی روستایی استان خواهد بود..

فاز آمادگی: سطح استان و شهرستان

جهت گیری راهبردی قرارگاه اقتصادی استان نهادسازی، سازماندهی، انگیزش، اجرا و پایش

۶- ایجاد کمیته های تخصصی با مشارکت کنشگران، ذی مدخلان اصلی زیست بوم کارآفرینی شامل موارد ذیل:

۱- توسعه فرصتهای کسب و کار (جدید و توسعه ای)

۲- توسعه زیرساخت های فیزیکی و نرم افزاری

۳- توسعه بازار و فروش

۴- توسعه آموزش و توانمند سازی

۵- کمیته تامین کنندگان سرمایه مالی

۶- کمیته توسعه دانش، فناوری و مهارت های جامعه محلی

۷- کمیته تسهیل قوانین و مقررات و مانع زدایی

به موازات استان در شهرستانها:

می بایست قرارگاه اقتصادی

با کمیته های تخصصی

به مدیریت فرمانداری و نماینده

گان بخش خصوصی شکل گیرد.

فاز آمادگی: سطح شهرستان

جهت گیری راهبردی قرارگاه اقتصادی استان نهادسازی، سازماندهی، انگیزش، اجرا و پایش

۱- دفتر توسعه رشد فراگیر روستایی مستقر در فرمانداری به عنوان متولی زیست بوم یا اکوسیستم کارآفرینی روستایی شهرستان قابل مدیریت باشد

۲- به موازات استان در شهرستانها: می بایست قرارگاه اقتصادی با کمیته های تخصصی هفتگانه به مدیریت فرمانداری و نماینده گان بخش خصوصی شکل گیرد.

هدف اصلی: در این مرحله نیاز است تا کسب و کار خرد و کوچک روستایی بتوانند به کسب و کارهای **متوسط** (دهستان و شهرستان) و **بزرگ** (شهرستان و استان) و همچنین **خوشه های کسب و کار** منطقه ای وارد شده و از مزایای اقتصادی آن بهره مند گردند.

فاز آمادگی سطح روستا

هدف: مداخلات تسهیگری و توانمندسازی با هدف به منظور بهبود حداقلی سطح زندگی و خروج از تله فضایی فقر روستایی و باز زنده سازی حیات روستایی از طریق پایدار سازی کسب و کارها با اتصال به زنجیره های ارزش در سطوح شهرستانی و استانی

سازماندهی دفاتر تسهیگری در ذیل اکوسیستم کار آفرینی روستایی شهرستان

- ۱- مراکز نیکوکاری و کار آفرینی تحت نظارت کمیته امداد
- ۲- شرکتهای مشاوره، اطلاع رسانی و خدمات کار آفرینی روستایی، تحت نظارت سازمان تعاون، کار و رفاه اجتماعی
- ۳- شرکتهای خدمات کشاورزی تحت نظارت جهاد کشاورزی و نظام مهندسی کشاورزی
- ۴- تسهیگران حقیقی به نمایندگی از کار آفرینان و شرکتهای پیشرو در زنجیره ارزش منطقه ای
- ۵- دهیاران به عنوان عضو تعاونی دهیاریهای استانی
- ۶- تسهیگران سایر نهاد های حمایتی: بنیاد برکت، بسیج سازندگی، بنیاد مسکن و..

فاز آمادگی سطح روستا

اقدامات اصلی دفاتر تسهیلات

۱. استفاده از نظرات و پیشنهادهای روستاییان در زمینه اجرایی شدن پروژه‌ها و جلب مشارکت آنان
۲. ارزیابی، امکان سنجی و اولویت گذاری فرصتهای کسب و کار خرد در روستاهای هدف و تدوین برنامه کسب و کار
۳. ارائه آموزش توانمند سازی کسب و کار جدید و کار آفرینی
۴. جذب و بومی سازی فرصت های کسب و کار از سایر مناطق روستایی استان و کشور
۵. کمک به تامین منابع (انسانی، فیزیکی و مالی) لازم به منظور راه اندازی کسب و کارهای جدید
۶. شناسایی و مشارکت در زمینه اتصال کسب و کارهای خرد به خوشه ها، شبکه ها و کسب و کارهای متوسط سطح شهرستان و حتی بزرگ استانی
۷. کمک به توسعه بازار محصولات و خدمات روستایی با جلب مشارکت ذینفعان دولتی، عمومی و خصوصی
۸. کمک به کاهش شاخص هزینه های مصرف کننده روستایی از طریق تسهیل تامین نهاده ها و تامین مایحتاج روستائیان
۹. کمک به توسعه دانش و فناوری در زنجیره تولید محصولات و خدمات روستایی
۱۰. همکاری با شتابدهنده ها و مراکز رشد فناوری روستایی در جهت شکل گیری استارت آپهای روستایی

فاز دوم، شناخت و انتخاب: هدف شناسایی زیست بوم های منطقه / فرصت ها / چالش ها

۱- شناسایی زمینه های تفویض اختیارات ملی به سازمانهای استانی و تدارک لازم جهت نیل به این هدف

۲- شناسایی کنشگران ، ذی مدخلان اصلی زیست بوم کارآفرینی روستایی استان و ساماندهی هر کدام در کمیته های تخصصی زیست بوم استان و

شهرستانها توسط دفتر توسعه روستایی استانداری با مشارکت ایجاد دفتر مطالعات توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی

۳- شناسایی کارآفرینان پیشرو راهبران اثر ساز کارآفرینی اجتماعی به تفکیک شهرستانی و استانی و شکل گیری قله فرماندهی کارآفرینان اجتماعی

و تدوین برنامه اجرایی توسط دفتر توسعه مسئولیت های اجتماعی اتاق بازرگانی با مشارکت کلیه تشکلهای حرفه ای ، اتحادیه ها ، انجمن های در بخش

های مختلف اقتصادی

۴- اولویت گذاری زنجیره های ارزش محصولات و خدمات و تدوین برنامه کسب و کار توسعه زنجیره ها و طرحها و پروژه های مرتبط خرد/محلی،

زنجیره ای / توسعه ای، جدید و نوظهور

فاز دوم، شناخت و انتخاب: هدف شناسایی زیست بوم های منطقه / فرصت ها / چالش ها

۵- شناسایی زمینه های ایجاد مرکز رشد روستایی و شتابدهنده های کسب و کار روستایی ، تدوین برنامه اجرایی و شکل گیری آنان توسط پارک علمی فناوری استان خراسان رضوی و سازمان تعاون ، کار و رفاه اجتماعی با همکاری دفتر مطالعات توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی و انجمن صنفی شتابدهنده های کسب و کار استان

۶- شناسایی زمینه های تخصصی و مکان یابی دفاتر تسهیلگری و شرکتهای مشاوره ، اطلاع رسانی و خدمات کار آفرینی روستایی ونهایتا ایجاد این دفاتر توسط سازمان سازمان تعاون ، کار و رفاه اجتماعی با همکاری دفتر مطالعات توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی و انجمن صنفی شرکتهای مشاوره ، اطلاع رسانی و خدمات کار آفرینی بدیهی دفاتر و شرکتهای با حمایت سازمانهای متولی توانمند سازی کسب و کار روستایی مانند کمیته امداد، بنیاد برکت و.. شکل خواهد گرفت.

فاز سوم طراحی اجرا: طراحی مداخلات سیاستی / راهبردها، برنامه ها، سازماندهی نهادهای تسهیل گری و سامانه ها

• طراحی مداخلات سیاستی از بالا به پایین توسط سازمانهای حاکمیتی از طریق:

- ❖ ایجاد و توسعه کسب و کارهای خرد (سازماندهی دفاتر تسهیل گری، تکثیر الگوهای نقش، طراحی مدل کسب و کار مقیاس پذیر)
- ❖ توسعه زنجیره های ارزش (راهبردها و برنامه های بهبود، سامانه فرصت ها، تعیین تکالیف دستگاههای اجرایی، جلب مشارکت بخش خصوصی)
- ❖ بهره برداری از فرصت های جدید (سامانه فرصت ها، فراهم سازی الزامات و مشوق ها، تعیین تکالیف دستگاههای اجرایی، جلب مشارکت بخش خصوصی)

• طراحی مداخلات سیاستی از پایین به بالا توسط مرکز سیاستگذاری و مدیریت کارآفرینان اجتماعی (قله فرماندهی)

شتاب دهنده های روستایی

برگزاری رویدادها، خدمات شتابدهی کسب و کارهای فناور
روستایی، شبکه سازی و غیره

شناسایی رهبر و کارآفرین پیشرو به عنوان عامل
توسعه دهنده زنجیره ها و خوشه های کسب و کار
اولویت دار از میان شرکتهای بزرگ فرااستانی، استانی
و شهرستانی

تسهیل گری طرح های مستقل نوآور روستایی حمایت از طرح
های نوآور روستایی توسط کارآفرینان مستقل و سازمانی منطقه
ای و غیر منطقه ای، اتحادیه ها و انجمن های صنفی

• فاز چهارم آزمایش گری، ارزیابی و بهبود: نظام پایش زیست بوم کارآفرینی و کسب و کار روستایی

این بخش با رویکرد تفکر طراحی و با مشارکت کلیه ذینفعان و ذی مدخلان اصلی توسعه زیست بوم کارآفرینی استان، کمیته های تخصصی و.. جهت پایش، اصلاح و روز آمد نمودن برنامه های نظام حکمرانی، فرایندهای اجرایی، فرصتها و زمینه های توسعه کسب و کار روستایی می باشد. این بخش هدف غایی خویش را رفع فقر جامعه روستایی، کاهش نابرابری ها و همچنین حداکثر نمودن تولید ثروت از منابع روستایی مد نظر قرار خواهد داد.

فرایند انجام مطالعات

بررسی وضع موجود

- ← اهداف و راهبردها (استانی/شهرستانی) بر اساس اسناد بالادستی
- ← فعالیتهای اصلی (استانی/شهرستانی/دهستانی/روستایی)
- ← تولیدات اصلی (استانی/شهرستانی/دهستانی/روستایی)
- ← خوشه‌های کسب و کار (استانی/شهرستانی/دهستانی/روستایی)
- ← ظرفیتهای موجود فعال و ظرفیتهای موجود خالی (استانی/شهرستانی/دهستانی/روستایی)
- ← و ...

شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار

شناسایی قابلیت‌ها و تنگناهای موجود (استان/شهرستان/روستا)

شناسایی زنجیره‌ها و خوشه‌های موجود و قابل ایجاد

ظرفیت‌شناسی نیروی انسانی

امکان‌سنجی اولیه توسعه خوشه‌ها/زنجیره‌ها

جمع‌آوری ایده‌ها و طرح‌های اولیه

- ساختار بازاریابی موجود و قابل ایجاد (استانی/شهرستانی/روستایی)
- ساختار بازاریابی موجود و قابل ایجاد (استانی/شهرستانی/روستایی)
- شناسایی و امکان‌سنجی بازارهای موجود و قابل ایجاد (روستایی)

نتایج کمی و کیفی موردانتظار برنامه توسعه (اهداف کیفی/اهداف کمی)

شناسایی و اولویت‌بندی ظرفیت‌ها (اقتصادی/محیطی/نیروی انسانی/...)

- تعیین محورها
- تعیین پیشرانها
- تعیین مزیت‌ها

غربال ایده‌ها

تعیین پروژه‌ها

- تعیین سیاستها
- برنامه اقدامات

اولویت‌بندی پروژه‌ها

بازار هدف هر پروژه

اهداف کمی هر پروژه

ملاحظات هر پروژه

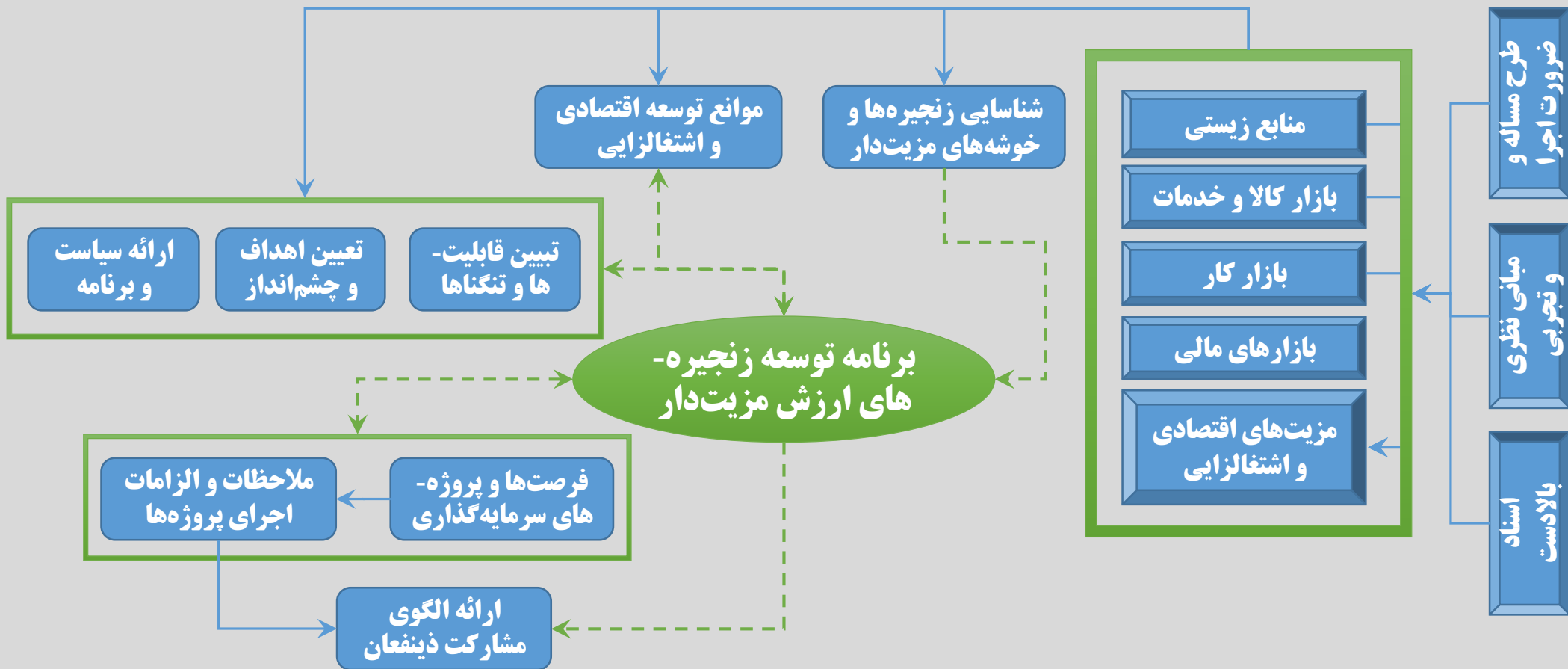
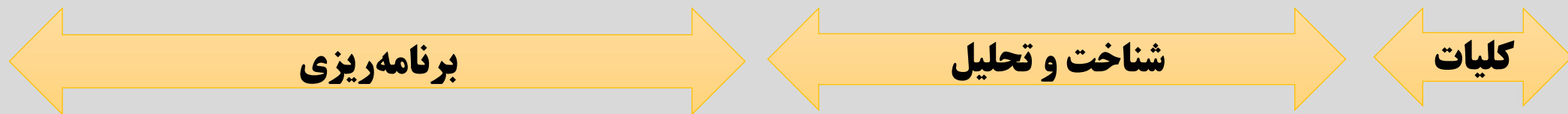
روستایی

شهرستانی

استانی

• بررسی وضع موجود/مطالعه میدانی

• آسیب‌شناسی محیط قانونی کسب و کار و زیست بوم کارآفرینی روستایی

زنجیره های ارزش ، دهستان ها ، تعداد روستاهای فعال در هر یک زنجیره

۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	روستاهای هدف	زنجیره
					فروغن (سبزوار)	داورزن	ازغند (مه ولات)	طاغنگوه (فیروزه)	زاوه	بستان (خواف)	کویر (خلیل آباد)	صالح آباد	جلگه (بردسکن)	۵۵	پسته
		کویر (خلیل آباد)	طاغنگوه (فیروزه)	مه ولات	میان جام (تربت جام)	مازول (نیشابور)	صالح آباد	جزین (بجستان)	قلندرآباد (فریمان)	جنگل (رشتخوار)	ازغند (مه ولات)	پایین ولایت (کاشمر)	زاوه	۱۷۵	زعفران
									کدکن (تربت حیدریه)	دستوران (جغتای)	مازول (نیشابور)	چناران	طرقبه (بینالود)	۲۸	آلو
صالح آباد	طرقبه (بینالود)	(کاشمر)	(داورزن)	جزین (بجستان)	جنگل (رشتخوار)	میان جام (تربت جام)	فروغن (سبزوار)	قلندرآباد (فریمان)	تجن (سرخس)	(کلات)	مازول (نیشابور)	زاوه	تکاب (درگز)	۴۲	گوشت ماهی
													تبادکان (مشهد)	۲	ابزار آلات و وسایل ورزشی
				تبادکان (مشهد)	فروغن (سبزوار)	میان جام (تربت جام)	کویر (خلیل آباد)	جزین (بجستان)	مازول (نیشابور)	شیرین دره (قوچان)	تکاب (درگز)	کبودکنبد (کلات)	طرقبه (بینالود)	۳۲	گردشگری و بومگردی
طاغنگوه (فیروزه)	ازغند (مه ولات)	زاوه	کویر (خلیل آباد)	جزین (بجستان)	قلندرآباد (فریمان)	پایین ولایت (کاشمر)	فروغن (سبزوار)	تجن (سرخس)	بستان (خواف)	میان جام (تربت جام)	مازول (نیشابور)	صالح آباد	جلگه (بردسکن)	۸۲	دست بافته های داری